

ZGODNJA DANICA

KATOLIŠK CERKVEN LIST.

„Danica“ izhaja vsak petek na celi poli, in velja po pošti za celo leto 4 gl. 60 kr., za pol leta 2 gl. 40 kr., za četrlet leta 1 gl. 30 kr. V tiskarnici sprejemana za celo leto 4 gl., za pol leta 2 gl., za četrlet leta 1 gl.; ako zadene na ta dan praznik, izide „Danica“ dan poprej.

Tečaj XXVI.

V Ljubljani, 9. svečana 1883.

List 6.

Svetloba — luč. *)

„Bog reče: Bodi svetloba! In bila je svetloba.“ (I. Mojz. 1, 3.) — „Bila je prava luč.“ (Jan. 1, 9)

Ko je Vsemogočni s početka stvarjenja svetá zaklical v temni kaos (zmešanino): „Bodi svetlo!“ takrat je vstvaril eno najlepših, najmilejših, najprijetnijših stvarí. Svetloba pa je tudi ob enem veličastno stvarjenje polno skrivnosti, najprimérniša podoba skrivnostnega božjega bitja. Zato pravi modri: „Sladka je svetloba, in prijetno očém videti solnčno luč“ (Eccl. 11, 7). Pa drugi čuden pregovor pravi: „Nič ni temnejši ko luč!“ (Nil luce obscurius.) To je, da svetlobne bistvenosti, ali kaj da je svetloba prav za prav, ne moremo mi ljudje na svetu in ne bomo mogli nikoli povsem in popolnem spoznati. Učeni naravoslovci so bili v raznih dobah različnega mnenja. Ení so terdili, da je svetloba neka silno tenka, fina tvarina, ki izvira iz solnca, drugi pa, in to je dandanes splošno mnenje, smatrajo svetlobo kot neko valovanje skoz fini svetovni vzduh, eter. Pa bodi si prvi ali drugi nazor o bistvu, ali recimo bolje, o vidnem delovanji svetlobe, pravilnejši, to je vsem neoverzljiva resnica, da je svetloba kot neka duša (se vé, da ne v navadnem pomenu), oživljajoča vesoljni svet, studenec življenja, kakor pravi psalm 35, 10: „Pri tebi (o Bog) je izvir življenja in v svetlobi tvoji bomo videli svetlobo“; — vsa lepota, krasota, radost in veselje v vidni naturi je od svetlobe. Brez nje bi stvarjenje bilo pusto, mrtvo, prazno, žalostno-temno. So neke besede, ki imajo v sebi nekaj neizmérnega, in so kakor silno globoki brezni, katerih le začetek ali ustje vidimo in spoznamo poveršno, a kako daleč segajo, ni moči nam zaslediti. Verzi kamen v temno jamo, s početka je slišati, ko pade na kak rob, ali ko dolí k dnu ropotá. zmiraj manj, in bolj tiho in zamolklo se čuje odmév. dokler popolno ne utihne. „Sodbe tvoje silni brezni!“ (Ps. 35, 7); ali kakor neki prelagajo: „Sodbe tvoje, o Bog, so valovi veliki“. Po-božni pater Faber pravi: „Opazovati nam je vsako stvar

kot nekaki zakrament ali svetost, pod katere zastorom prebiva Bog“.

Pa ue le kakor čudovito in imenitno stvar Božjo, ampak celó kot boga (malika) so večinoma pogani častili svetlobo in zlasti solnce. Tako zvani „sabeizem“ ali častenje solnca je bilo razširjeno daleč po Aziji, posebno med Perzijani, Indi, starimi Arabi. Celó še dandanes, kakor sporoča Palgrave, glasoviti potovalec po Arabiji, se priklanajo Beduini solncu jutranjemu, kadar veličastno vzhaja, ter mermrajo svoje molitve. Ostali so še malikovavci kakor pred Mohamedom, kljubu nauku krivega preroka, da ne smé se moliti solnce, češ, da izhaja med rogovi hudičevimi, in kdor se mu priklanja, da se bode nasadil na one rogove.“ (Palgrave's Reise in Arabien I. p. 7.) Drugi imenitni potovalec po srednji Aziji, Vambery, sporoča, da so mu kazali v perzijskem mestu Ispahan-u ali Isfahan-u (nisf žihan = Isfahan je pol sveta) velikanski obzidani terg Mejdani Šah, nad kterega vhodom je orjaški orkester (kor) za 500 trobentačev, ki so za časa imenitnega kneza Šah Abas-a po stari perzijski navadi pozdravljali z gromčim trobentanjem prve žarke vzhajajočega, in isto tako zvečer poslednje žarke zapadajočega solnca. (H. Vambery, Wanderungen in Persien I. p. 162.) Celó med Judi za časa preroka Ecehiela — bi reči — so nekteri častili solnce, ker isti prerok pravi: „Glej 25 mož, ki obračajo herbet templju Gospodovemu, ter gledajo na vzhod in molijo solnčni iztok.“ (Eceh. 8, 16.) Babilonski „Bal“, keltiški „Bel“, indijski „Mitras“, gerški Helios ali kakor rimski „Apolin“, staroslovanska „Svarog“ in „Svantevit“ itd. so bili solnčni bogovi. Tudi v Ameriki so našli med peruvanskimi Indijani častenje solnca. Kakor je poganom svetloba omilila, da so jo po božje častili, tako so tudi še za keršanske dobe neke ločine (secte) solnce častile, kakor sv. Avguštin priča o Manihejih: „Manihejci so verovali, da to solnce, ktero mi s telesnimi očmi vidimo in je očito ue le ljudém, temuč tudi živalim, je Kristus Gospod.“ (S. Aug. in tract. 34. in Joan.) Pa kaj bomo iskali po starih sperhnelih listinah, kdo vse je častil in molil solnce; saj imamo pred očmi novšegne pogané framasoné, ki ne le imenujejo svoje lože: orient — vzhod (vztok), namreč vzhajajoče solnce, temuč tudi kar očitno povedó, da je solnce kakor njih bog, njih malik. „Kar nas je framasonov po svetu, hvaležni povzdigujejo oči in roke k veliki ognjeni krogli v na-

*) Naslednje sicer učene, pa vendar lahko razumljive obravnave so od priljubljenega pisatelja „Ovčice“ v lanskem letniku in ne dvomimo, da bo z njimi čitateljem močno vstreženo. Vred.

turi (solncu). Tega dobrotljivega boga na pomoč kličimo itd." (Pachtler: Der Götze der Humanität str. 236.) Takim malikovavcem bilo bi treba zopet v spomin zabivati zapoved Mojzesovo: „Nikar ne povzdiguješ oči svojih k nebu, da gledaš solnce, mesec in zvezde zato, da bi jih častil in molil; kajti stvari so, ktere je Gospod tvoj Bog vstvaril v korist (službo) vsem narodom, ki so pod nebom.“ (V. Mojz. 4, 19.) In skoraj isto pravi pobožni Job: „Sem morda šel za solncem, ki je sijalo, in pazil na luno (mesec), ki lepo po nebu plava, in se dal v sercu premotiti, da bi jima poslal poljubec z roko? To bi bilo veliko hudodelstvo, ker bi s tem zatajil Boga najvikšega v nebesih! (Job 31, 26—28.) „Kar je nevidnega od Boga, je od početka stvarjenja svetá v stvaréh vidno, namreč njegova večna mogočnost in božanstvo, da nimajo (nejeverniki) nobenega izgovora.“ (Rim. 1, 20.) Lepo pojasnuje te besede sv. Pavla že David v veličastnem 18. psalmu: „Nebesa oznanujejo slavo Božjo in delo rok njegovih kaže njih razsežje. Dan dnevu to pripoveduje, in noč noči pravi to znanje. Govorice niso to niti besede, da se njih glas ne bi slišal. Po vsej zemlji gre njih oznanilo, do kraja vesoljnega sveta šle so njih govorce. Na solncu si je šotor postavil, ki je kakor ženin, ki gre iz svoje sobe; raduje se kakor korenjak, ki se pripravlja na tek.“ (Ps. 18, 1—6.) To poslednjo verstico navdušeno lepo razlaga pobožni opat P. M. Wolter: „Noč je že pospravila svoj šotor in hitro beži. Že vsipa zlatorumena zora svoje belkaste migljajoče žarke daleč tja po obnebi. Svetlejši in svetlejši je vzhod; že se zlatijo veršički gorá, razjasnujejo se livade. V slovesno tihem veličanstvu se prikaže jutranje solnce v žarnem morju svoje svetlobe, mogočna krasno ognjena krogla, blisketajoč se nad milijoni biserov. Žarki njegovi se razsipajo čez nebo in zemljo. Blesk svetlobe njegove se veselo igra po livadah, odséva čarovno po planjavah ter iz milijonov rosnih kapljic iskre podaja. Vsa narava čuti njegov prihod, raduje, veseli se, mu hvalo prepeva. Izmed vseh nebesnih svetil in ponebnih telés je ta čudovita dnevna zvezda imenovana soluce, najkrasnejša priča veličanstva svojega stvarnika, da se psalmist poslužuje velikanske podobe: „Na solncu si je šotor postavil Gospod!“ Vse vidno stvarjenje, hoče reči, je kraljestvo Vsemogočnega; ali vender solčno bliščečo obleko si je razpel kakor kraljevi šotor, izbral si je kot stanovališče. Ono ni Bog, kakor hiša in stanovanje ni prebivalec ali stanovnik, pa vendar nas spominja bolj ko vse druge stvari s svojim čarovnim sijanjem na veličanstvo in sijajnost neskončnega Stvarnika, kakor purpurni šotor v vojaškem tabru znamenjuje poveljnikov ali kraljev stan. Glej tje, če ni tako. Kakor nakinčani ženin vzhaja veličanstveno iz jutranjega neba kot iz svoje dvorane. Večna, živa mladost mu sije na licu, opanljivi venec mu kinča senci, obdaja ga v bliščeči svetlobi ženitvanska obleka zlate luči. Nikakor ne more golo človeško oko brez kazni vanj gledati, kajti sveti se mu obraz bolj kot vsaktera umetna luč, bodi si še tako bela in živa. Vedni mladosti je spojena neutrudljiva moč. Resnično korenjak, junak je solnce, taki velikanskorjaški junak je, da bi iz njegove tvarine (materije) so lahko napravilo poldrugi milijon takih krogelj kakor je naša zemlja. Ko bi soluce votlo bilo, bi se zamogla zemlja z mesecem vred v sedanji daljavi v njem gibati in sukati, pa še bi toliko prostora ostalo! Ako bi solncu tako blizo bili, kakor smo mesecu, bi se plošča solčna toliko povejšala, da bi solnce šest ur izhajalo in stošestdesettisočkrat večo svetlobo od sebe dajalo; strašanska vročina bi vso zemljo hipoma raztopila in vse morje v goreči plin (gaz) spremenila. Gotovo strašni korenjak, 500krat več kot zemlja z vsemi planeti (premičnimi zvezdami) vred in blizo 800krat težji. In kakor

silni junak nič ne čuti teže svojega telesa, niti svojega sklepa, temuč veselo, z lagahnim, hitrim, burnim korakom naprej teka. (Dalje prih.)

Ogled po Slovenskem in dopisi.

iz Ljubljane. (Občni zbor katoliške družbe 24. prosinca 1883.) Hvaljen bodi Jezus Kristus! Katoliška družba obhaja danes v smislu društvenih pravil občni zbor za preteklo leto 1882. Zgodí se to letos nenavadno zgodaj, kajti druge leta imeli smo letni shod večidel še le po Veliki uoči; ali s tem se je stvar preveč zavlekla, in zato je bilo prigodom lanskega občnega zbora sklenjeno, da v prihodnje se hočemo z njim bolj podvizati.

Po prijaznem pozdravu nadaljuje prečast gospod predsednik tako-le: Glede društvenega delovanja smem se sklicevati na naznanila prešnjih lét. Na enak način prizadevala se je družba spet preteklo leto zadostovati važni svoji nalogi. Kar je družba zadnje leto v novič vpeljala, je to, da je oskerbela za delavske deklice primérno večerno podučevanje. Nekterikrat se je povdarjal žalostni stan mladih delavk, kterih se le v tukajšni tabačni fabriki nad 15 stotin nahaja, ki v duhovskem oziru zapušene se znajdejo v silnih nevarnostih, in da družba naj sklene kaj storiti v njih dušni prid. Posreči se družbi pridobiti več blagih gospej in gospodičin, ktere so obljubile iz ljubezni do Boga in bližnjega prevzeti poduk v tem novo-vpeljanem zavodu. 5. novembra 1882 se po primérnem nagovoru in branju v ta namen sestavljenih pravil prične poduk s 70 deklicami, kterih število se je kmalu znatno pomnožilo. Od takrat se podučuje v dveh sobah mestne dekliške šole redno vsako nedeljo in vsak četrtek zvečer in sicer v ročnih delih in v družih potrebnih rečéh, pa v šolskih predmetih, kakor tudi v veroznanstvu.

Blage gospé in gospodičine, ktere pri podučevanju sodelujejo so zlasti: Gospa grofnja Sofija Auerspergova s hčerjo grofico Gabrielo, gospa Julija Moos-ova, in gospé in gospodičine: Viktorija Melcer, Rozalija Ramovš, Mihela Razinger, Wölfling, Kisovic, Pribil, Jeannette Bregar, Terezija Elsner.

Zaupljivo se nadjamo, da bode obilen blagoslov božji spremljal to blago početje in da mnoge dekleta bodo obvarovane pogina in ohranjene na poti čednosti, zraven pa se bodo tudi naučile marsikaj, kar jim časoma utegne močno koristiti v njih prihodnjem stanu.

Omeniti dalje moram, da je katoliška družba na prošnjo sl. c. kr. delegirane sodnije več bukev, ki jih je na svitlo dala, darovala za zapornice v Križankih v prid tacih, ki so po nekaj časa tam priperti, ker so tam za take osebe posebuo knjigarno napravili. V ta namen podarili so tudi gg.: kanonik Monsg. Jeran, Zadnikar in Gašper Jemec nekaj dobrih knjig. *

Dne 15. januarja pozdravila je katoliška družba Verhbosanskega nadškofa dr. Josipa Stadlerja pri njegovem nastopu škofovske službe v Sarajevu s telegrafično čestitko, ker dobro je sprevidela, koliko važnost ima v verskem in cerkvenem oziru ne le za to novopridobljeno avstrijsko deželo, nego tudi za vzhodnje kraje sploh ta dogodba, da se je po večstoletnem zatiranju katoliške vere zopet vpeljala cerkvena hierarhija v Bosni in Hercegovini.

Pretekli zimski čas imeli smo ob sredah zvečer spet znanstvene govore v društvenih prostorih, kteri so

*. Ako bi še kdo hotel v ta blagi namen darovati kake dobre katoliške bukve, naj jih oddá pri milg. proštu dr. A. Jarcu. Vr.

bili jako zanimivi, mični in podučni. Govore so imeli gospodje: Kanonik dr. Čebašek, Mrg. Jeran, dr. Jeglič, prof. Marn, Keržič, Flis in Lazar. — Govori v društvu bili so tudi ob času tombol. Poleti pa so bile po navadi za društenike ss. maše pri Materi Božji na Rožniku.

Udov šteje katoliška družba sedaj 664, to je, 430 iz Ljubljane; 234 pa vnanjih. Na novo pristopilo jih je preteklo leto v Ljubljani 35, zunaj Ljubljane 22, zlasti po prizadevanji vpokojenega župnika g. Ign. Eržena v Idriji in Mirnskega župnika g. Fr. Jarca; — toraj 57 vseh skupaj. Umerlo jih je 9, ki so: Marija Lenče, vpokojena župnika Anton Jerina in Jožef Podobnik, Urša Šmid in Marija Hacc; zunaj Ljubljane, kolikor je znano, 4, t. j. duhovni prošt Simon Vilfan, Jožef Pretnar, Janez Stritar in Jakob Košir. Več jih je iz družbe izstopilo; kakih 5 je izstop naznanilo, mnogi že več lét nič ne vplačujejo in molče kažejo, da niso več družniki.

Tombol napravila je bila leta 1882 katoliška družba svojim udom pet. Čistega dohodka so te dale 233 gl. 46 kr., od katerih se je porabilo 62 gl. 10 kr. za uboge, ki jih podpira Šentjakopska konferenca Vincencijeve družbe. V ravno ta namen se je obrnilo tudi tistih 22 gl. 28 kr., ki jih je družba pri ss. mašah na Rožniku dobila pri darovanju. Le v gotovini je tedaj katoliško društvo omenjeni Vincencijevi konferenci podelilo 84 gl. 38 kr., razun drugotne pomoči, ki ji je, kolikor je bilo mogoče, vselej rado skazovalo.

Nekoliko dobitkov za Tombole je društvo zastoj dobilo po nekterih blagih dobrotnikih in dobrotnicah. Kakor so: Meščan g. Jak. Kobilica; gospa grofinja Sofija Auerspergova, gospa Hofbauerova, gospodičina Bučarjeva, sestre družine Doberletove, Neža Rozman, Jera Hribar, gospa Turkova.

Glasi katoliške družbe so namesto majhnih zvezkov po 2 poli prošlo leto na svetlo prišli samo v enem zvezku, ki pa obsega 10 pol.

Razun občnega zbora, ki je bil 22. sušca, imel je odbor skozi leto šest sej. Kaj se je v njih obravnavalo, je viditi iz dotičnih zapisnikov.

Po nekterih opombah oziroma na dr. Bleiweisov spominek, narodni dom in zgubo verlega uda dr. Ant. Jegliča, ki je šel v Bosno, poroča prečast. gosp. predsednik o blagajniških zadevah to-le:

Dohodkov je društvo imelo l. 1882 908 gl. 2 kr. in sicer iz letnih doneskov društenikov 661 gl. 3 kr., od raznih družih doneskov pa 246 gl. 99 kr., to je:

1. Gotovine iz ostanka ob koncu leta 1881	19 gl. 6 kr.
2. Od 4 Tombol	174 " 36 "
3. Na kuponih državnih obveznic	27 " 30 "
4. Za prodane knjige	12 " 82 "
5. Za prodan star papir in podobe	10 " 45 "
6. Pripomočki k časnikom	3 " — "
Skupaj	246 gl. 99 kr.

Troškov pa je bilo 858 gl. 14 kr., kateri se posamezno razdelé tako-le:

1. Za stanovanje	204 gl. — kr.
2. Za svečavo	13 " 56 "
3. Za kurjavo	15 " 30 "
4. Za služabnika	144 " — "
5. Za pisarne potrebe	— " — "
6. Za knjigarno	112 " 33 "
7. Za tiskovine	228 " 38 "
8. Razni stroški	140 " 57 "
Skupaj	858 gl. 14 kr.

Posamezni izdatki, kakor tudi dohodki, razvidijo se iz končnega računa in glavnega zapisnika, ki se tukaj znajdetá. V pojasnilo precej znatne svote v rubriki

„razni stroški“, treba je omeniti, da se je za nakupljeno državno obveznico (Noten-Rente) št. 351.410 od 100 gl. vrednosti izdalo 75 gl. 97 kr., za nakupljene dobitke pri Tombolah 16 gold., zastavonoscu pri sprevedu umerlih društenikov in pri cerkvenih obhodih 13 gl. Dalje so med njimi izdatki za novo vstanovljeno podučno napravo za delavke, v skupnem znesku 17 gl. 54 kr.

Ako se od gori omenjenega zneska dohodkov 908 gl. 2 kr. odštejejo troški 858 gl. 14 kr., ostane konec leta 1882 še 49 gl. 88 kr. gotovega imetka.

V novi društveni odbor so voljeni gospodje: Bohinec Žiga, dr. Čebašek Andrej, Čibašek Anton, Dogan Janez, Flis Janez, dr. Jarc Anton, Jemec Gašpar, Mrg. Jeran Luka, Jerič Jožef, Keržič Anton, Klein Anton, Kljun Dragotin, Kolar Matija, Kraševic Kajetan, Kunčič Juri, Lahajnar Dragotin, Marn Jožef, Močnik Matej, Polak Alojzij, Pirnat Tomaž, Resnik Jožef, Rozman Janez, Zadnikar Valentin, Zupančič Anton.

Vstanovljeni so tudi odseki za knjigarno, slovstvo itd. Prosi se tudi priljudno, ako bi bil kdo voljan, res dobrih in spodbudnih bukev, zlasti slovenskih, za društveno knjižnico darovati, da bi jih blagovolil oddati u. pr. pri preč. g. predsedniku, ali pri kakem odborniku.

Iz Ljubljane. (Božji grob pri Ljubljani.) Bela naša Ljubljana ima v svoji okolici mnogo krajev, kamor Ljubljancanje ob nedeljah in praznikih v obili množici na božja pota zahajajo. Tako na Šmarno goro, Dobrovo, na bližnji Rožnik, posebno tudi še k Božjemu grobu. Ker tedaj že od nekđaj posebno v štiridesetdanskem postu Ljubljancanje med tednom, najbolj pa ob nedeljah, prav obilo zahajajo k Božjemu grobu, naj postavim tukaj nekoliko zgodovinskih črtic o tem Božjem grobu.

Zraven cerkve sv. Štefana, po kateri se tudi kraj Štepanja vas imenuje, na desni strani stoji mala kapela z grobom Zveličarjevim. Kakor nam latinsk napis na kapeli priča, in zgodovinar Valvazov (v 11. knjigi na str. 696 svoje „Ehre des Herzogthums Krain“) pripoveduje, bila je ta kapela zidana l. 1653. Dal jo je postaviti Janez Andrej pl. Stenberg, tedanji prošt ljubljanski, kateri je tudi, kakor Valvasor nadalje pripoveduje, v ljubljanskem samostanskem predmestju dal postaviti kipe s podobami Kristusovega terpljenja. Latinski napis, v slovenščino preveden, se glasi tako-le: V spomin Terpljenja in Pokopa Gospodovega je postavil, zidal in z dohodki oskerbel to kapelo Janez Andrej pl. Stenberg, prošt v Ljubljani, leta MDCLIII. Ta Stenberg je bil od l. 1650—1653 prošt v ljubljanski stolnici, od l. 1653—1666 pa prošt Novomeški in ob jednem tudi nadmašnik slovenske krajine in škof in partibus*) v Skopiji v Bulgariji ter svetovalec cesarju Ferdinandu III. Umerl pa je 18. mal. travna l. 1666. Kako zelo je bilo blagemu proštu in škofu na tem ležeče, da se tudi zanaprej ohrani ta kapela z Božjim grobom, in da se v nevgodnih časih kje ne opusti in ne pozabi, kaže nam tudi njegova oporoka od 15. mal. travna 1665. V njej je zapustil precejšen znesek za Božji grob, da se tu naredi „beneficium simplex“, to je, da se nastavi duhovnik, kateri mora le dotično število ss. maš opraviti na leto, ni pa potreba, da bi tudi tukaj stanoval in verne duhovno oskerboval. Kaj lepo nam kaže v njej tudi, kaj ga je napotilo, da je vstanovil beneficium, namreč: „v hvaležen spomin, da je Bog v odrešenje človeškega rodu, ki je po grehu našega prvega očeta Adama zašel, ter se pozneje po velikih hudobijah in pregrehah zagrešil, po-

*) To je škof v tujem kraju, kjer je bil nekđaj škofovski sedež, dokler so bili še kristjani, sedaj pa, ker niso več kristjani tam, tudi škofovskega sedeža ni, če se pa spreobrnejo, potem postane ta škof in partibus njihov škof.

sredoma presvete Marije Device, svojega edinorojenega Sina poslal, kateri je s svojo kervjo svet očistil in pripeljal na pot večne sreče. Nadalje v spomin sv. Trojice, terpljenja Gospodovega, sv. Device Marije, ss. aposteljnov Petra, Pavla in Andreja, potem sv. Štefana, prvega mučenika, in slednjič za to, da bi se ljudstvo vedno bolj spodbujalo k češčenju Božjemu.“ Tako se tedaj glasi oporoka blagega prošta. Izveršiti pa so imeli oporoko Štefan Belčič, dekan v Novem mestu, Matija Kastelic, kanonik tudi v Novem mestu, in Friderik Dilanec, in ti so naredili 30. mal. travna l. 1680 v Ljubljani pred kanonikom Jan. Jernejem Gladičem vstanovno pismo, katero je poterdil še tisti dan tadašnji škof ljubljanski Jožef grof Rabatta. Vsled tega pisma mora oni, kateri dobí ta beneficijum, ali kak drugi duhovnik namesto njega, pri sv. Štefanu v štiridesetdanskem postu opraviti vsak dan eno sv. mašo, razun tega pa še vsak petek skozi celo leto, potem na dan najdenja (3. vel. travna) in povišanja sv. Križa (14. kim.), na dan sv. Štefana in sv. aposteljna Andreja. Dan po prazniku sv. Andreja pa peto sv. mašo za mertve, pri kateri se mora zvoniti. Tudi mora podariti beneficijat na praznik sv. Miklavža knezoškofu, kateri ta dan sv. mašo v stolnici opravlja, v spomin udanosti gorečo voščeno svečo. Verhu tega mora pa oskerbovati kapelo Božjega groba in vsako leto dijaku iz rodovine Stembergove ali Gladičeve, kateri se na Dunaji ali v Gradcu šola izplačati 50 gl. vstanove. Tudi beneficijum zamorejo dobiti v prvi versti le sorodniki ali prijatelji vstanovnika iz rodovine Stembergove ali Gladičeve.

Ker so se pa v vojskinem času l. 1809 dohodki tega beneficija zelo zmanjšali, zato je ostal skozi pol stoletja brez beneficijata; še le v novejšem času se je zopet postavil in ta je sedaj g. Friderik Ignacij vitez Friess, kanonik pri stolnici na Dunaji.

Kako so naši pobožni Ljubljančanje že pred dvesto leti radi in v obili množici zahajali k Božjemu grobu, kjer so si iskali pomoči v dušnih in telesnih potrebah na grobu Križanega in se tolažili v svojih revah in nadlogah, priča nam tudi Valvasor. Ko omenja, da je prošt Stemberg dal kapelo zidati, pravi: „da posebno vsak petek v postu velika množica pobožnih ljudi tje doli zahaja, in da jih mnogo velike križe na ramah nese tje doli in zopet nazaj“. Enako, nam tudi poroča, da so veliki petek napravljali oo. jezuiti procesijo in sicer od l. 1617, pri kateri se je kazalo terpljenje Kristusovo v podobah, in pri kateri so se mnogi tudi bičali ali nosili križe na ramah v pokoro za svoje grehe.

Iz teh kratkih besed našega zgodovinarja vidi se, kako spoštovanje so skazovali že od nekdanj Ljubljančanje presvetemu grobu Kristusovemu, da so celó težke lesene križe nosili na ramah doli in nazaj. To pa so delali v pokoro za svoje grehe in v hvaležni spomin onega presvetega križa, kterega je nesel naš Zveličar na goro Kalvarijo, da z njim reši človeški rod večnega pogubljenja, ter da ga po lesu sv. Križa zedini zopet s Stvarnikom, od kterega se je ravno po sadu lesa ločil.

K sklepu naj pristavimo še nektere želje v prid takim, ki hodijo k Božjemu grobu. Ako bi kdo stal na mostu pri mitnici in bi vsacega gredočega poprašal: „Ti, ali želiš hudo poškodovan od Božjega groba nazaj čez most iti?“ — bi gotovo vsak odgovoril: „Tega pa me Bog obvari!“ Da tedaj vsak z dobičkom in nobeden poškodovan od Božjega groba nazaj domú ne gre, je prav goreče želeto to-le:

1. Da bi Ljubljančanje in drugi ljudje, ki v postu tako pogosto tje doli hodijo, posta ne skrunili po kerčmah ali po družih potih, v pregrešnih drušinah itd.

2. Da bi med duhovnim opravilom zunaj cerkve ne ostajali, ampak res pobožno v cerkvi molili.

3. Da bi v svojih farnih cerkvah zarad tega božje službe ne opušali (n. pr. postnih pridig ob nedeljah, kar se pogosto zgodi).

4. Obiskovanje naj bi sploh ne bilo le kar za kratek čas, ampak zarés božja pot.

Iz Doba Lansko leto 23. aprila umerl je tukajšni gosp. kaplan Fr. Rus. Dobljani se ga hvaležno spominjajo v molitvah, pri ss. obhajilih, darujejo ss. maše za dušo pokojnega gospoda. Želé pa tudi in so pripravljene kaj pripomoči, da se napravi rajnemu gospodu spodoben nagrobni spominek. Ker so, kakor mi je znano, čč. gg. sošolci pokojnega enacih željá, naj blagovolijo, kar kateri po dobri volji more ali hoče pripomoči, poslati podpisnemu, ki je pripravljen poskerbeti za napravo dostojnega nagrobnega spominka.

Fr. Mekinec, kaplan v Dobu.

Iz Goriškega. Častiti gg. duhovni Solkanske fare so novemu v. č. Poreško-puljskemu škofu mons. Alojziju Mat. Zorn-u o njegovem posvečenju darovali v podobi velike table natisnjeno naslednje vošilo:

V deželi naši bil je apostolski car,
Narodom Avstrije preljubljeni vladar;
Prišel je kakor dober oče mej sinove,
Nam milostno bogato je delil darove.

Posebno radost pa nam je v serca vlil,
Ko je, Alojzij, Tebe škofa počastil.
Ta čin vladarja, oj, deželo vso raduje,
Izredno pa sobrate Tvoje navdušuje.

Da ločiš se, da greš od nas, Alojzij Ti,
To žali nas, to grenko v serce nas bolí;
A čast vzvišena, ki Tebe zdaj ogrinja,
Ločitve grenke čute v radost nam spreminja.

Krepost, ponižnost Tvoja, Tvoja učenost,
Vladika! Ti do serc bo Tvojih vernih most;
Sam Bog pa blagoslavljal bode Tvoje delo,
Da bo za ljudstvo vspéh, za Tebe krono imelo.

Podpisani:

Jan. Ev. Kolarčič, Št. Pahor, Jos. Mašera,
Vinc. Štubelj, Andr. Leban, Ant. Božič,
Bl. Gerča, Jos. Bajic, Fr. Leban, Jan.
Jarec, Jos. Godnič.

Monsign. novi škof je 28. pros. delil sv. birmo v Gradu; potem enako v Ogleju, v Fiumičeli in Ronkah. Pervačino, svoj rojstni kraj, je obiskal 31. prosinca. Povsod je bil sprejeman z velikimi slovesnostmi. Na svečnico pa je v uršulinski cerkvi v Gorici blagoslovil sveče in imel pontifikalno mašo.

Dubica bos., 2. sveč. 1883. Poslanih 12 gl. 20 kr. za svete maše sem prejel, retribuatur Deus! — Danes naj pa še o vremenu tu pri nas kaj opomnim in o zemlji. Preteklo leto bilo je prav deževno, posebno pa še jeseni; sneg je prišel ravno pred Božičem, da je zemlja odejo dobila, ki pa ni ostala cela, ampak kmalo so se pokazale černe kerpe na nji, ter je zdaj sneg popolno zginil. Sveti trije Kralji so prinesli precej strupen mráz, ker je burja začela pihati (ta pa je merzla še celó v Rimu), ter pihala po malo skozi 14 dni; zdaj pa je zopet jugovo, ter danes, Svečnice dan, tako toplo, da mi je bilo na solncu v zimski obleki že kar vroče. Poletje, kadar je bolj suho od lanskega, mora biti precej vroče; vendar pa mislim, da celó preveč ne, ker nas obdaja precej visoka planina Kozara, na kateri hrasti, smreke in bukve rastó. Zemlja ob Uni in Savi se v Bosni šteje med naj rodovitniše kraje, donaša 10 do 20 zern, kakor je slabša ali boljša; ali gnoja skor nobena njiva nikdar ne okuša,

kako rodovitna bi tedaj bila zemlja, ako bi bila kaka leta gnojena in dobro obdelovana! Dobiva se pa o prilikah, kadar so posedniki turčini v denarnih zadregah (sicer ne prodaja nikdo nič, ali pa prav drago), bosansko oralo, to je, polovina avstrijskega orala, od 15—40 gld., toraj avstrijsko oralo od 30—80 gld. — kakor je zemlja slabeja ali bolja, pa bliže ali dalje od mesta.

Seje se največ pšenice (ktere pa nikdo nikoli ne pleve, zato je navadno polna raznih smeti), in pa koruze ter ovsa in ječmena; reži ne sejejo Bosanci, čeravno raste po skušnjah naselnikov prav lepa in rodovitna; tudi ajde ni kmalo videti; naselniki so jo poskušali sejati, ali kakor sem sam jo videl in so mi potem pripovedovali, sejali so jo že mesca maja, ter se niso nič kaj ž njo hvalili. Pa kako bi rodila v naj hujši vročini? Povedal sem jim, kdaj se seje na Kranjskem, ter svetoval, naj jo poskusijo to leto sejati nekaj konec julija, nekaj pa še kasneje do velikega Šmarna, bodo videli, ktera bode bolja; tudi detelje še nič ne poznajo, — oh, kolika bi narastla! Kupus, to je naše zelje, se tako slabo oskerbljuje, da sem se le čudil, kako ga more kaj biti. Videl sem, da je Bosanec na vertu samo rušo spodrezal ter v stran vergel, potem pa je kar s količkom v neprekopano zemljo luknje zvertal ter sadike vanje zatolkel in bil je kupus vsajen — okoli sv. Antona; okoli velikega Šmarna je delal že prav lepe glavice, ki so sicer ostale drobne, ali bile so prav terde. Enako je še tukaj nekako vse v pelnicah povito, bodi si poljedelstvo, vertnarstvo, ali živinoreja, ali razna rokodelstva, čeravno smo na meji vojaške granice, ktera je pač malo napredovala pred sužnjo Bosno, ter več spotikljeja Bosni dajala v moralnem življenju, kakor pa lepega zgleada v materijalnem; tako se sodi o bivši vojaški krajini.

Tukaj v Dubici se bode zdaj ustanovila fara katoliška s hervaškim jezikom v cerkvi in šoli, toraj bi tudi Slovenci zamogli se sem naseliti, kar tam v Maglaju, kjer sem bil lansko jesen, zbog čisto nemškega jezika nisem nikomur svetoval, ampak sem mnogim odsvetoval. Ako bi kdo želel sem priti, bi mu bilo treba podvizati se; zemljo mu lahko dobim po omenjeni ceni kar zunaj Dubice, ali četert do pol ure proč. Posrečilo se mi je, da imam 60 bosanskih orál v enem kosu razprodati, da bi toraj samo katoliki zamogli to zemljo v roke dobiti; zamorem pa tudi posamezne kosove po 3, 6, 10 do 15 orál skup ponuditi, kdor bi jih želel. Prodaja sicer turk samo za gotov denar, čakati navadno neče nič; ali kdor bi ne mogel vsega to leto plačati, bi mu oskerbel, da bi zamogel tudi nekaj še le drugo leto poravnati.

Bati se pa tukaj turka ni treba; zdaj brez orožja je neznano plašan; puntal se ne bode, ker na 1 turka je gotovo 20—30 kristjanov starovercev, kteri ga silno čerté. Ravno zato bi pa katoliki s turkom prav lahko izhajali tudi v mestu, kjer bi zamogel kupiti kuče z vertom od 300 do 500 gold., kakor ima več ali manj zemlje, naj veči vertovi je imajo okoli 1 bos. oral, ter so dalje ali bliže čaršije (terga). Zdaj se mi ponuja 13 kuč, 7 turških, pa 6 serbskih.

Kdor ima resnično voljo sem se naseliti, mu rad še na druge vprašanja odgovorim; ali samo iz radovednosti ali znaličnosti naj me nikar nobeden ne nadlegva, ker bi bilo potem celó preveč posla z odgovori. Sploh mislim, da sem naj potrebnije stvari zaznamoval; zdaj pa z Bogom!

Val. Lah.

Iz južne Afrike imamo veselih naznanil o misijonu naših bosanskih Trapistov. Znano je, da je angleška vlada poklicala Trapiste v svoje posestva v južno Afriko, kar kaže, da ondotna vlada se bolj zanaša na olikovanje po katoliških ubogih mnihih, kakor pa na kake bibliško-protestantske družbe. Dobili so bili menihi od angleške

vlade velik kos ledinske zemlje ob južnem afrikanskem obrežji, kjer pa pri vsi nezmérni pridnosti niso mogli nič opraviti, menda zarad pomanjkanja vode. Preseliti so se toraj morali v vodenčno in rodovitno okrajino „Natal“. Zemljiše je ondi zeló obljudeno in rodovitno, pa sprejemno ljudstvo za keršansko omiko, toraj bodo Trapisti ondi napravili šolo in pozneje ubožnico z delavno ali obertnijsko učilnico.

S prve naselbe se je bil preč. P. Franc povernil v Evropo, nekaj v redovnih zadevah, nekaj zbirat pomočkov za misijon. Med tem pa se je misijon pod vodstvom č. P. Jožefa preselil iz Dumbrody-a v Natal, kjer se preč. g. škof Jovilet v Pietermaritzburgu prav prijazno pečá za té redovnike. Od srede grudna so Trapisti ondi vstanovljeni. Med tem pa se je tudi P. Franc iz Evrope tje povernil in po viharu morskemu vožnji je 10. grudna dospel v Port-Elisabeto. Ondod je po večdnevni železnični vožnji dosegel škofov sedež v Pietermaritzburgu, in po daljni štirdnevni ježi na konji je prišel v št. Mihael, sedanji trapiški stau; 24. grudna je poslal pismo do znanega Br. Caharija, iz ktereга naj važniše reči povzamemo.

P. Franc kliče: Te Deum laudamus! našli smo domačijo pod afrikanskim obnebjem na oblagodarjeni in rodovitni Natalski zemlji, kupčija je sklenjena in ara dana. Vse je sodnijsko podpisano in jutri že dobim zemljevid (mapo) našega posestva (okoli 880 avstr. orál). Prelepa dobra zemlja je, dosti lesa za kurjavo, vedno živ potok, zadosti velik in močen, da razne naprave lahko góni, se vije skozi vse posestvo. Narašča se s studenci in napeljal bi se tudi lahko na polja; toda umetnega namakanja tukaj nikoli ni treba. Kamna za zidanje je dosti, ne daleč od železnične postaje Pinetown-a (r. Pajntavn), ki je malo mestice, 1¼ ure od Durban-a (zavetnika natalskega), in 3¼ ure od sedeža katoliškega škofa.

Do novega leta, upam, bomo imeli že znatnih prostorov in staniš iz plehnatih kolib.

Obnebjem je táko, da bi tukaj zmeraj lahko živeli v šotorjih. Vsakdanji morskimi vetrovi hladijo prehudo vročino, in po leti (zdaj) je hudo germenje navadno hladivni, čistivni dušek.

Kakor so bili bratje pred mojim prihodom pobiti, tako so zdaj veseli! Vsi smo nezmérno razveseljeni, da se véliki, dobrotljivi Bog tako milostno na nas ozira in tako očetovsko skerbí za svoje otroke...

P. Franc, prijor.

Pervi amerianski mučenec.

O merzlem dnevu mesca vinotoka 1643 je priplula ladija po ponosni reki, ki je večerna meja takratne vasí Novi Amsterdam, zdaj pa je véliko mesto Novi Jork. Bila je na ladiji vesela in šumeča družba protestantskih Holandezov. Nekoliko pri strani pa je molcé in zamišljen sedel mož srednje starosti, čegar obličje je kazalo grozne bolečine. Duhovite oči, blagoserčnost na obrazu in ostanki meniške haljine na životu — vse to je razodevalo, da je katolišk duhoven.

Po rokah je imel polno rán od vžiganja, in iz mnozih, kakor tudi z glave mu je kri curlela. Ta mož je bil jezuitovski misijonar P. Izak Jongues. Poveljnik terdnjave Orange ga je bil ravnokar rešil iz dolge sužnjosti „Mohawk-Indijauov“. Bili so ga pa tudi divjaki poprej hudo ztelali in z ranami obdali. Med drugim so mu bili grozoviteži na rokah in nogah nohtí iztergali, roke in noge izpahnili, in še druge grozovitosti so ž njim počenjali. Bog sam vé, kaj vse so ti Indijani njemu zalega storili. Njemu na strani je bil posekan njegov to-

varš Renné Goujal, in le kakor s čudežem je bil sam smerti odšel.

Ukljub preganjanju po Indijanih se mu je vendar posrečilo pridobivati ljudi za katoliško Cerkev, zlasti izmed jetnikov.

Protestant Bankraft piše o jetništvu P. Jongues-a med Mohawk-Indijani in pravi: „Na oddaljenem homcu v Mohawški dolini je postavil križ in je ondi molil k pravemu Bogu. Na lub vsacega drevesa je vrezal imé „Jezus“ in pa križ, in tako je v imenu Božjem to deželo v posest vzél.“

Ladija poslednjič dospè na odmenjeni kraj; urno napravijo berv iz desk in — pervikrat stopi katolišk duhoven na otok Manhattan, na katerem zdaj stoji Novi Jork.

V čast holanškemu poglavarju bodi rečeno, da je P. Jongues-a sprejel z naj večji postrežljivostjo in z naj večji prijaznostjo. Oskerbili so ga z obleko, privolili mu spovedati dvojico katoličanov, ktera sta takrat bila vsa katoliška Cerkev v Novem Jorku, in pridobili so mu, da se je brezplačno prepeljal v Evropo. (Kdo vé, koliko mescev je takrat terpela ta voznja!)

V Evropo dospevsèga je vse preslavljaljo, častilo. Knezi in grofi so tišali k njemu spoštovanje mu skazovat, celó Ana Avstrijska, francoska kraljica, si je v srečo štela, razdjane in skažene roke in noge P. Jongues-u poljubovati.

Goreči misijonar pa ni mogel sterpeti brez svojih ljubljenih Indijanov; kmalo se je vernil v Ameriko, kjer je 18. vinotoka 1646 po Mohawk-Indijanih preterpel smert mučenstva. Truplo njegovo so vergli v reko Mohawk, in glavo so visoko na kol obesili.

Njegova kri pa ni tekla zastoj. Že takrat je bil dan blizo, da so se prevzetni Mohawkarji v česenji klanjali pred imenom Božjim; 35 lét pozneje je bilo keršenih že 2225 Indijanov! Kmalo potem so v Onondagi zidali cerkev in zdaj cvetó številne katoliške srenje po dolu, ki je po terpljenji P. Izaka Jongues-a posvečen, s kervjo prvega ameriškega mučenca. (Sendb. Augsb.)

Razgled po svetu.

Iz Zagreba. Presvitli nadškof verhbosanski dr. Jož. Stadler se je vernil 14. u. m. v Sarajevo s svojega „romanja“. Prečast. o. Elija Cavarović, frančiškanski provincijal, je ostal še v Rimu ter čaka končnega rešenja prašanja o duhovnijah.

V Djakovem je preč. gosp. kanonik Gašpar Radič postal veliki predstavnik in naslovni škof z naslovom „de Risano“.

Postne pridige v štiridesetdanskem postu so v Zagrebu vsaki dan, zunaj ponedeljkov. Razun tega bodo duhovne vaje za ljudstvo v cerkvi Marije Device od cvetne nedelje do vélike srede. V cerkvi oo. Frančiškano-
nov se bode ves post o ponedeljkih in četertkih vodil križev pot — ob 3 popoldne. („Kat. L.“)

Dunaj. (Spreobrnjenja.) Preteklo leto je na Dunaju 181 osèb iz judovstva prestopilo v katoliško Cerkev. Med temi je moških 101, in 80 ženskih; 6 je zdravnikov, 3 profesorji, 3 pravdosredniki, 2 učiteljice, 10 študentov, 2 častnika, 3 c. kr. vradniki, 1 pravniški praktikant, 4 časnikarji, 1 akademiški slikar, 1 bankir, 12 trgovcev in praktikantov, 4 kazališne osebe, 1 glasbenikar, 7 rokodelcev in tiskarjev, 27 poštevni pisarjev, štacunskih pomočnikov in zasebnih vradnikov, 16 delavcev in delavk, 1 služabnik pri železnici, 2 posla. Ti so v starosti

od 14 do 64 lét. Večina moških je prestopila v 30., večina ženskih v 25. letu.

Kakor se iz tega vidi, je pri teh spreobrnjenjih močno zastopana inteligencija. Ako se pomisli, kako neslane basni za gotove resnice pripoveduje judovski Talmud (naučne bukve), se ni čuditi, ako judje, kateri so zmožni za zdravo mišljenje, prihajajo k studencu resnice. Med drugim se bere v omenjenih judovskih postavskih bukvah ta-le neslanost: Neki rabi je bil neki dan stopil v Abrahamov grob. In našel je Abrahama, ko ga je ravno njegova žena Sara uší očiševala. Dalje pripoveduje na tem mestu Talmud, da na tistem mestu počivajo tudi Adam in Eva, Izak in Rebeka, Jakob in Lea, in da vsak dan gredó malo okrog na sprehod, in prerok Elija da je njihov domači služabnik, ki jim vsak dan pripravi vode za umivanje. Neki dan pa ga ni bilo, nad čimur so se gospodje Adam, Abraham, Izak in Jakob, pa tudi gospé zeló čudili. Kadar pa drugi dan zopet pride in je prašan, zakaj ga ni bilo prejšnji dan, je odgovoril, da včeraj, ko je imel neko sporočilo v nebesih opraviti, ga ni opravil in zató je dobil toliko batin, da je imel bolečine na spodnjem životu in mu toraj ni bilo mogoče priti. (Gl. Judenspiegel, dr. Justus, Paderborn 1883, str. 21 in 22.)

V Talmudu Baba Bathra str. 75 pripoveduje eden rabi-ev to-le: Prišel je (on, rabi) svoj dan na neki kraj, kjer sta se nebo in zemlja dotikala. Nebo pa je na tem kraju imelo luknjo in ko je to videl, je prijel culo, ki jo je imel seboj, in jo je v to luknjo vtaknil, da jo bo čez nektere ure, ko se je imel opočiti, zopet iz nje vzel. Kadar pa pride in hoče culo vzeti, je ni več našel in se je zato prav hudo ustrašil, ker se je bal, da je bila morebiti ukradena. Prišel pa je v tem neki mož in ta mu je reč pojasnil. Rekel mu je mož namreč: Nebo se vsak dan enkrat privertí okrog zemlje; naj le pričaka drugega dné tega časa; takrat, kadar nebesni ték luknjo zopet na ta kraj prinese, bodo tudi one reči zopet tukaj. In zaterdil je rabi pri svojem poštenji in kakor res je on rabi, da naslednji dan natanko tisto uro, v kateri je včeraj rečí tje položil, je nebo priletelo z njegovo pertljago. On (rabi) da je zdajci zagledal luknjo, kamor je bil položil culo, je roko stegnil, si svojo culo vzel in jo je od ondod potegnil. — Tacih pravljic, pristavlja pisatelj, je v Talmudu na tisoče.

Toda vse hujši, kakor te čenče, so Talmudove postave oziroma na obnašanje judov do „akum-ov“ (kristjanov), katerih 100 ima omenjena knjižica prestavljenih.

Prusko. Veliko govornjenja in pisanja je napravilo neko pisanje pruskega kralja in nemškega cesarja Olema do sv. Očeta Leona XIII, ktero zadeva poravnavanje med Prusijo in Rimom. Ta reč nima le samo velikega pomena sama na sebi, temuč poterja tudi pregovor: „tempora mutantur, nos et mutamur in illis“. Gotovo mnogi še pomnijo, kako zamerljivo je bil stari Olem pred nekterimi leti odgovoril, ko mu je pokojni Pij IX pisal lepo in podučno pismo. Da je zdaj pa sam prijazno pisal Pijevemu nasledniku, to ima velik pomen, pa tudi upanje, da bojo veliki gospodje kaj dognali, čemur razni diplomati deržavniki niso zmožni. Bog daj; prelivanja kerví je že odveč, kakor tudi prepira in samosilnega postavodajavstva liberalcev.

Nemški rudečkarji so na Švicarskem kupili grad Wyden in hočejo ondi napraviti mednarodno tiskarstvo ter izdajati rudečkarsko ljujlo in osat. K temu praša „Apostolat der Presse“ v Freiburgu: „In kdaj že bodo goreči katoličani, katerim bi se zdelo od zdihozanja k djanju prestopiti, poslednjič spregledali, kolika silna moč je v tem orožji v sedanjih bojih? Filii tenebrarum

prudenciores... O kaj pa da, otroci teme, da se Bogu smili! so pač bolj prebrisani, kakor pa otroci luči.“

Ravno ta list po „Pressvereinsbotu“ piše pod napisom „Avstrija“: „Hvala Bogu! Vedno bolj splošno prihaja prepričanje, da vsa novošegna olika po tiskarstvu — kakor denar — je v judovskih rokah! Psuje in jezí se svét čez judovsko časništvo — to je pa tudi vse. Nemarna navada ali tudi bojzljivi strah pred ljudmi jih toliko zadržuje, da možko ne stopijo v boj zoper malopridno časništvo. Psujejo in kupujejo in beró! Ali je mogoče kaj bolj nespametnega, kakor to! Poznaš nevarnost in ji naproti dirjaš — vidiš brezno in se v taisto stermoglatiš! Bodi vendar mož in ne daj se v pogubo vleči; določna volja vse premore.“

Zato te prosim, ne terpi v hiši nobenega malopridnega časnika — bodisi judovski ali framasonski — in v tem pomenu delaj tudi pri svojih znanjih, zlasti po gostilnicah svoje srenje si prizadevaj, da se strup odpravi in dobri časniki pridejo na mesto zanikarnih.“... (Pač potrebno: examen conscientiae — ne le po gostilnicah in čitalnicah, ampak tudi še drugod.)

Šv carsko. Vsa izverstno olikana, verla in določna duhovšina Lucernskega kantona je imela shod, na katerem je (ob kratkem povzeto) to-le sklenila:

1. Duhovstvo vsega kantona protestira zoper nesporodbnosti, zoper obrekovanja in sumničenja, ki se od brezvérskega in Cerkvi sovražnega časništva vzdiguje zoper kantonske duhovne. Posebej protestira zoper nesramno očitjanje, kakor da bi duhovstvo s svojim postopanjem v šolskem prašanju namérjalo ljudstvo v nevednosti obderžati, češ, da to je njemu v korist. Mi delamo in se borimo za oliko ljudstva, ktera je pa mogoča le na podlagi keršanstva.

2. Toraj očitno in določno naznanimo, da časništvu, ktero napada podlage našega keršanskega ljudskega življenja in bogočastje naše sv. katoliške Cerkve gerdi, psuje in zaničuje, bomo vselej in zméraj z vso določnostjo nasprotovali, in da si nikoli ne damo vzeti pravice, keršansko ljudstvo z vso resnobo pred takim časništvom svariti.

Ne bilo bi odveč, ako bi bili verli Švicarji tudi ktero rekli o časništvu, ktero ni — ne krop ne voda!

Francosko. Pri pravdi zoper požigavce z dinamitom (v Monceau les Mines) je župnik Gauthier kakor priča terdil, da malopridna časništva so vzrok vsega tega hudega.

G. Galignani Messenger je mestu Parizu zapustil tri milijone frankov za zidanje bolnišnice v prid bolnim tiskarjem.

Francoski prostomišljaki sami svojo reč in francosko deželo ujedajo. Nekteri izmed njih že spoznavajo svojo lažnjivo pot. Znani Jules Simon je dal na svitlo knjigo, v kateri pravi med drugim: „Ako se prašamo, kaj smo poslednje tri leta storili, je odgovor: Šibre smo napravili. Inteligentne smo zniževali, ker smo jih množici podvergli, in zniževali smo množico, ker smo jo njene vere ropali. To je v malo besedah naša zgodovina.“ Na drugem kraju pravi: „Mi smo le otroci v rokah enega ali dveh strašivcev (enfants terribles). Skrajni čas je, da bi zopet dobili móž.“ Bukve imajo naslov: „Bog. domovina, svoboda“, kar zadostno kaže, kakošne prepričanja vcepovati si pisatelj prizadeva.

Cejlon, kamor je znani epigtovski rogovilež Arabipaša pregnan (ali mar na počitnice odpeljan?) je otok ob južnem čelu prednje Indije, in ima čez dva milijona prebivavcev, med njimi čez 100.000 katoličanov. V Sanskritu se imenuje Lankadvipa. V gostih gozdih prebivajo (najberže naj starodavniši domačini z imenom)

„Vedas“; drugi prebivavci so Budisti, Hindu (= Indi, Vindi) in Arabci. Otok je bil dalj časa (od l. 1505) v portugieski oblasti, — od todi katoličani, pozneje v holanški; od l. 1815 Angleži ondi gospodujejo. — Arabi in njegovi tovarši se kaj dobro tam počutijo. Ko so se ti „jetniki“ 11. pros. t. l. tje pripeljali, je angleški poglavar sam prišel na barko in se je prijazno pogovarjal z glavarji teh „jetnikov“. Arabi stanuje v lepi hiši, ki stoji na prijetnem prostoru. — Pred kaj leti so Angleži v drugem kraji na Jutrovem pred kanone postavljali in tako mesarili take, ki so se zoper Angleže takó pregrešili. kakor lani Arabi zoper egiptovskega namestnega kralja — ti mili Angleži, kako so se tako zeló poboljšali!?

Amerikanske novice Kakošne poklone znajo Amerikanci rudečkarjem delati. „Kolumbia“ prihod nekega dolgojezičnega govornika tako-le naznanuje: „Janez Most, plamenorudeči socijalist ali marveč anarhist, je včeraj prišel v Milwaukee, da bi tudi tukaj bruhal svoje hujskanja zoper kapital in lastino sploh. Sicer pa bodo javaljne veliko škode storile klobasanja „vélikega“ gobca, ki očitno oznanuje zavrtno morijo, poklanje vsih, ki imajo premoženje itd.; kajti po vsaki ceni mora z debelo plahto imeti glavo ometano, komur bi se šterk s svojo rudečkarško-prekucijsko osnovo ne zdel prismojen.“

Ta pa jo je skupila! Iz Hagenskega okrožja se naznanja naslednji mičen pripetljaj: Malopridna deklina v šoli je bila kaznovana, kakor je zaslužila. Med prenehlejem malopridnica urno teče k materi in ji toži učenika. Ravno ko se je poduk zopet pričel, vidi stari učitelj mater vso raztogoteno priti po dvorišu. Stari „praktikus“ pa si urno vé pomagati. Kar nanagloma otrokom zapové, kadar jim bo dal znamnje, da naj z enim glasom štejejo do sto. Razdražena starka priropoče in priklepeče v šolo. Znamuje je dano in na ves glas se prične: 1, 2, 3 itd. Ropotulja temu nasproti ne more zmagovati s svojim glasom. Vidi, da nič ne opravi, in odide.

V Quebecu je bil vstanovljen časnik z zoperkeršanskim namerdovanjem; škof je branje tega lista naznanil za nevarno, veliko naročnikov je odpadlo in list je nehal izhajati.

Bratovske zadeve.

Koledar za prihodnji teden:

12. sveč. S. Evlalija. — 13. S. Katarina Riči. — 14. (Kvaterni sredo.) S. Valentin. — 15. S. Favstin. — 16. (Kvaterni petek.) Spomin sulice in žebļev N. G. J. Kr. — 17. (Kvaterni sobota.) S. Konstancija. — 18. Druga nedelja v postu. S. Flavijan.

V molitev priporočeni:

Družinski oče brez službe serčno priporočen, da bi na priprošnje N. lj. G. in sv. Jožefa družina se rešila iz zadržg. — Černa duša, ki hudo preklinja, za spreobrnjenje. — Hudo bolna na nogi. — Oseba v velikih dušnih bridkosti. — Deklina, prav goreča častivka Materie Božje, je že kake štiri mesce na pameti zmešana, ter so jo mógli domači dati v bolnišnico, je prav posebno priporočena v bratovsko molitev, da bi ji Bog po mogočni priprošnji N. lj. G. presv. Serca. in po priprošnji sv. Jožefa in sv. Deodata zopet dodelil ljubo zdravje, ako je Bogu v čast in njeni duši v zveličanje. Ako se ozdravi, se bode zahvala v večo čast Božjo v „Dauici“ razglasila. — Žena, že kake dve leti tako bolna na

nogah, da ne more nikamor, pa tudi nobeno zdravilo nič ne pomaga, priporočena, da bi ji dobrotljivi Bog na prošnjo N. lj. G. dodelil zdrave noge, da bi mogla še v cerkev hoditi. Zahvala se naznani. — Nekdo za terdno zdravje in po božji previdnosti pravo spoznanje svojega poklica.

Pomočki k modrosti.

(Iz Pregovorov IV. in V.)

12. sveč. Odpravi od sebe hudobne usta, in opravljive ustnice naj bodo daleč od tebe.

13. Tvoje oči naj naravnost gledajo, in tvoje trepavnice naj hodijo pred tvojimi stopinjami. (Berzdaj svoje oči in ne odpiraj z radovednostjo vrat dušnemu sovražniku. Tudi ne bodi potuhnjeno tvoje oko.

14. Ne glej zapeljive ženske; zakaj kakor satovje, ki se méd iz njega cedí, so vlačugine ustnice in glajši kakor olje njeno gerlo; njen konec pa grenek kakor pelin, in ojster kakor na oba kraja nabrušen meč. Njene noge gredo v smert, in njene stopinje peljejo v pekél.

15. Poslušaj me tedaj, moj sin! Daleč od nje (preč od nečistnice) si naredi pot in ne bližaj se durim njene hiše.

16. Gospod vidi pota človekove in vse njegove stopinje gleda.

17. Hudobnega vjamejo njegove hudobije, in vezi njegovih grehov ga zvežejo.

Listek za raznoterosti.

V Št. Vidu na Dolenjskem je 2. svečana umerl znani, obče ljubljani in spoštovani župnik preč. gospod Matija Kulavíc, knezoškofijski svetovalec itd. Umerl je po dolgi bolehnosti, pa po kratki bolezni na petek in pa ob 3 popoldne, ob enem na Svečnico ter v praznik Marije Device. Šel je tako po dolgem mučenstvu takorekoč po stopinjah Jezusa in Marije v boljši življenje v 52. letu svojega življenja.

Čez dvajset duhovnov je bilo v ponedeljek pri njegovem ginljivem pokopu, kterega je vodil milgsp. novomeški prošt Peter Urh, potem ko je preč. gosp. dekan Andr. Drobnič s prav ginljivim govorom pričó premnozega občinstva njegov spomin počastil. Pri smerti in pogrebu je bil tudi njegov preblagi brat dr. Jan. Kulavíc, častni kanonik itd. na Dunaju. Upamo, da bode kdo od ondod ranjcega preblago življenje kaj bolj natanko popisal. Bog mu daj večni mir!

V Ternovem pri ilirski Bistrici je v ponedeljek, 5. t. m., po dolgi mertudni bolezni umerl prečast. verli ondotni gosp. dekan Matija Štrucelj. R. I. P.

Baron Schloissnigg, pred več leti bivši cesarski namestnik za Kranjsko, je 4. t. m. na Dunaju umerl, prepeljan pa je bil v Ljubljano in položen v lastno rakev pri sv. Krištofu, kjer počiva tudi njegova že poprej umerla žena. Bil je velik prijatelj ranjc. dr. Bleiweisa, naši deželi prijazen mož. Bog mu daj večni mir!

Iz novega imenika goriške metropole je razvidno, da se štejejo pod to nadškofijo 4 škofije: ljubljanska (s 558.241 katoličani), teržaška (s 312.291 katoličani), kerška ali Veglia (49.621 kat.) in poreško-puljska (87.613 kat.). Svoje prednike izpeljuje ta nadškofija že od časa sv. Mohora, ki je bil l. 63 prvi škof v Ogleji; vseh škofov, nadškofov in patrijarhov je bilo do l. 1751 skupaj 95 v

Ogleji; vseh škofov, nadškofov in patrijarhov je bilo do l. 1751 skupaj 95 v Ogleji; po odpravljenji ondotnega patrijarhata stolujejo nadškofi pa v Gorici, in sedanji nadškof je 6. v versti; v Ogleji, kjer je zdaj le fara, pa še vedno stoji starodavna bazilika. Ta nadškofija šteje 7 korarjev in 8 častnih kanonikov, 16 dekanij, v kterih je 72 fará, 13 lokalij, 107 vikarijatov in 108 kaplanij; med njimi je 42 izpraznjenih služb; v družih službah je 19 duhovnov, vpokojenih pa 48 duhovnov. Trije duhovni so spolnili po 60 lét mašništva, ki so vsi rojeni že v preteklem stoletji in med njimi so tudi prevz. nadškof Andrej Golmajer. Devet družih duhovnov je zlatomašnikov; šest gospodov bo pa letos imelo zlato mašo. — Redovnikov v peterih samostanih (franciškánov, kapucínov, usmiljenih bratov in jezuitov) je 25 patrov in 29 laikov; tedaj skupno 54. — Redovnice (uršulinarice, usmiljene sestre, šolske sestre in sestre Previdnosti) bivajo v šestih samostanih in vstavih. — V centralnem semenišču imajo vse štiri škofije samo 62 bogoslovcev, in sicer: goriška 33, teržaška 19, poreška 4 in kerška 6; obiskujejo tudi trije franciškani bogoslovje III. leta. — Umerlo je 8 duhovnov.

V Zagrebu zopet potres grozí. Preteklo nedeljo je hudo ostrašil obiskovalce v gledališu.

Rimsko. V bližnjem zboru papeža s kardinali 26. t. m. bodo sv. Oče novima kardinaloma Bianchi-u in Czacki-u izročili kardinalski klobuk. Izvolili bodo tudi več poljskih škofov.

Lahi kaznovani na morji. Veliki laški parnik „Ausoria“ se je ob tripoliškem obrežji v hudem viharji popolno razbil. Kapitan in 19 mornarjev je utonilo; drugi mornarji in popotniki so rešeni.

Grozne povodnji se godijo zdaj v severni Ameriki; veliko mest je pod vodo, silno razdevanje, škoda velika.

Dobrotni darovi.

Za študentovsko kuhinjo: G. L. V. 1 gl. — L. D. 50 kr.

Za opravo ubožnih farnih cerkev naše škofije: Iz Osilnice 65 gl. — Pri čč. gospéh Uršulinaricah oddano 9 gld. 88 kr. — Iz Mengša 30 gld. — Iz Šent-Jernejca 62 gld.

Za afrikanski misijon: Gnja. T. Bučarjeva 1 gld. 10 kr. — M. Gerjol 1 gl.

Za Ratisbona v Jeruzalemu: G. L. V. 1 gl.

Za Božji grob v Jeruzalemu: Gnja. V. Melcerjeva 1 gld.

Za bratovšino sv. Bonifacija: Gnja. V. Melcerjeva 1 gld.

Za sv. Detinstvo: Č. g. Franc Perpar 13 gl. 50 kr. — Marija Prosenec 4 gl. 6 kr. — Z Ihana po č. g. Jan. Dolžanu 13 gld. — Dobrotnica 1 gld. — Dobrotnica po preč. g. kan. A. Urbasu 5 gld. — Č. gosp. župnik Fr. Eržen 1 gl. — M. Škerjanec in L. Krek 2 gl. po č. g. J. Resniku. — Č. g. Š. Zupan, katehet v Loki 20 gld. — Č. g. K. Čigon 5 gl. — Č. g. Prim. Peterlin 4 gld. 60 kr. — Z Dola 54 kr. — Gdnja. V. Melcerjeva 2 gl. — Gdnja. T. Bučarjeva 24 kr.

Pogovori z gg. dopisovalci.

Gg. A. V. v Lesk. in P—1 v Št. V.: Opravili pri opravištvu, in bode se vravnalo. Tako tudi še v enem drugem slučaju.